

inter actus Christi detur major, vel minor bonitas, sive ratione objecti, sive intensionis: et actus perfectior tantum ratione modi magis placeat.

R. 2°. *D. min.* Ad perfectam amicitiam spectat, eadem eodem modo velle, ac nolle, si conferant ad felicitatem, aut amici, aut propriam *C.* si non *N.* Aliud est de homine tantum viatore; hic enim eliciendo actum magis perfectum, se magis disponit ad felicitatem suam, Deumque magis laudandum in gloria.

410. *Obj. II.* Si Christus potuisset exercere actus minus perfectos; capax fuisset imperfectionis moralis: sed hoc adversatur infinitæ Christi sanctitati; ergo. *Prob. seq. M.* Imperfectio enim moralis est electio objecti minus perfecti propter se, præ magis perfecto.

R. *N. seq. M.* et *prob. D.* Imperfectio moralis est electio objecti minus perfecti, quando electio illa reddit subjectum minus dispositum ad finem suum ultimum *C.* si hoc non faciat *N.* At talis electio Christum non poterat ita reddere minus dispositum.

411. *Inst. 1.* Qui minus perfecte operatur, est reprehensibilis; ergo imperfectionis moralis reus.

R. *D. Ant.* Si ob minus perfectum operandi modum, redditur minus idoneus ad beatitudinem, vel hujus amittendæ se exponat periculo *C.* secus *N. Ant. et Cons.* Laudabilitas, vel reprehensibilitas; moralis perfectio, vel imperfectio considerantur juxta *D. Th.* in ordine ad finem ultimum. Unde sicut Deus non esset reprehensione dignus, si vel mundum plane non condidisset, vel non optimum; sic nec Christus, si poneret actum non optimum, quem posset.

Inst. 2. Si Christus non esset dignus reprehensione, eligendo actum minus perfectum; neque foret dignus laude et præmio, eligendo actum perfectiorem; proinde per actum obedientiæ non meruisset redemptionem: sicut Deus non est dignus præmio ponendo optimum: sed sequela hæc admitti non potest; ergo.

R. *N. seq.* Non est eadem ratio de reprehensione et demerito, quæ de laude et merito. Qui ponit opus honestum, est dignus laude; quamvis per illud non promoveatur ad felicitatem, ut in Deo patet; dignus etiam præmio est, si positum opus honestum obsequiosum sit præmianti, aut superiori; unde Deus ex operibus suis solum exigere potest laudem, non præmium; contra vero ex eorum omissione non foret reprehensione dignus; quia idcirco non redderetur ad felicitatem minus dispositus. Unde patet, quomodo Christus potuerit libere non obire mortem pro homine, citra ullam imperfectionem moralem stricte talem; licet enim tunc caruisset aliquo bono indebito, scilicet titulo Redemptoris; non tamen minus fuisset dispositus ad felicitatem suæ naturæ ac meritis consonam. Ex dictis fluit sequens

COROLLARIUM: Humana Christi voluntas non modo fuit libera libertate contrarietatis, sed etiam contradictionis; quia non solum fuit libera in eligendo hoc, vel illo bono: quod est, esse liberum libertate contrarietatis; sed etiam in eligendo, vel non eligendo uno, eodemque bono: quod est, esse liberum libertate contradictionis. Nec refert, quod humana Christi voluntas fuerit impeccabilis; nam ad meritum non requiritur li-

bertas ad bonum et malum; sed sufficit indifferentia ad hoc, vel illud bonum; vel ad bonum, et omissionem boni, ut observavimus supra n. 404. ex *S. Aug.* et docet Doctor Angelicus 3. p. q. 18. a. 4. ad 3.

ARTICULUS III.

AN CHRISTUS, ET QUALE HABUERIT PRÆCEPTUM OBEUNDI MORTEM?

412. *Nota.* Præceptum et mandatum non raro inter se differunt; in Scripturis tamen et apud Theologos passim sumuntur pro eodem; eadem enim voce græca in Scripturis præceptum innuitur, et mandatum. Differt præceptum a consilio, suasionem, adhortationem; hæc enim absque auctoritate fieri possunt, et ab inferiore, imo subdito; præceptum vero a superiore, habente auctoritatem et potestatem in eum, cui præcipit, oritur; estque voluntas superioris, qua auctoritative vult vel fieri, vel omitti aliquid a subdito.

Præceptum *rigorosum*, juxta *SUAREZ* Disp. 43. aliosque, dicitur, quod voluntati subditi necessitatem moralem imponit, rem præceptam faciendi. Sic enim hic dicitur necessitas moralis, sicut alias impossibile dici solet, quod inhonestum est, ac quod honeste facere non possumus. *Non rigorosum* est, quod talem necessitatem non imponit, ut stante præcepto, possit imperatum opus omitti: ita præcepti non rigorosi nomine venit simplex significatio voluntatis suæ, facta a superiore, et a subdito cognita.

Præceptum rigorosum aliud est *absolutum*, cujus vis et obligatio a voluntate subditi amoveri non potest; quod oriri potest vel ex natura præcepti, ut si est naturale; vel ex voluntate superioris, vi cujus nec relinquit subdito libertatem illud acceptandi, vel non; nec petendi dispensationem. *Conditionatum* aliud, vel, ut rectius loquar, *non absolutum omni modo* est, quando superior relinquit libertatem subdito acceptandi præceptum, vel non, dum datur; vel postea petendi, et impetrandi revocationem illius, aut dispensationem.

Quæritur nunc: *An, et quale præceptum fuerit, quod dicitur habuisse Christus, obeundi mortem?*

Ratio dubitandi est, quia Christus perfecta libertate mortuus est, ut omnes consentiunt; mors enim ejus meritoria fuit: sed cum etiam dicatur habuisse præceptum moriendi, videtur, cum præcepto libertas conciliari non posse; quia præceptum inducens necessitatem moralem Christus transgredi non poterat. Pro quo nodo dissolvendo scire interest, varias Doctorum sententias.

1^a. Est *THOMISTARUM*, qui, uti prædeterminationem physicam, ita hoc præceptum, quod strictum et rigorosum dicunt, connectunt metaphysice cum actu obediendi libero; licet a Christi anima sit inimpedibile. Verum hæc sententia ex iisdem impugnatur principiis, quibus prædeterminatio physica.

2^a. *MOLINÆ, TANNERI*, et aliorum est, qui libertatem cum rigore præcepti exponunt per principia proxima, vel auxilia indifferentia ad observationem præcepti concessa, de se repudiabilia; tamen prævisa ut efficacia. At in hoc

systemate aut impeccabilitas Christi patitur, aut libertas. Si enim per hæc auxilia præcise habetur in Christo potestas ad moriendum, et non moriendum; ad obediendum, et non obediendum; mentiendum, non mentiendum, etc. (eodem enim modo ex auxiliis hisce loqui possumus de præceptis naturalibus et positivis), tunc non habetur impeccabilitas, sive non peccandi necessitas; quia impeccabilitas est incompatibilis cum potestate peccandi: si vero per hæc auxilia non habetur in Christo potestas ad moriendum, et non moriendum; neque vera habebitur libertas indifferentiæ. Hæc sententia a quibusdam etiam eximio SUAREZ tribuitur, sed, ut ostendit noster THYRASUS GONZALEZ, immerito.

3^a. P. VASQUEZ tribuitur, habuisse Christum præceptum vere rigorosum obeundæ mortis; at liberum duntaxat fuisse ad illius circumstantias.

4^a. Eaque multorum, contendit, datum Christo fuisse præceptum rigorosum, sed suo sensu conditionatum, ut supra descripsi; sicque, stante præcepto, libere mortuum; tum quod potuisset non acceptare præceptum; tum quod acceptato præcepto, impetrare potuerit illius revocationem. At, præterquam quod rationes Conclusionis nostræ pugnent contra utramque, prior adhuc minus cum S. Scriptura convenit, quæ Christo libertatem quoad mortem simpliciter, adeoque quoad substantiam tribuit, dum de morte Christi agit; liber vero quoad circumstantias rei, non dicitur simpliciter et absolute liber: alioquin Christus simpliciter et absolute liber dici posset quoad præcepta naturalia.

5^a. Et ultima rursus multorum est, et primi ordinis Theologorum, præceptum hoc non fuisse rigorosum; sed præceptum sensu latiori: quatenus Pater, ut concipi potest, Christo homini varios ostendit modos, quibus redimi humanum genus possit, quin tamen ullum stricte præciperet; solum significans, inter eos sibi quidem magis placere, si via satisfactionis condignæ redimat, et mortem subeat; quin tamen, si nollet, propterea se displicentiam aliquam incursum sciret; sed solum consequenter caritutum speciali, accidentali gloria Redemptoris. Christum igitur, quia maxime diligit Patrem, et desiderat facere, quodcumque illi placitum intelligit, juxta illud: *Ego, quæ placita sunt ei, facio semper*, se libentissime submittit; more filiorum diligentium, paternæ voluntatis placitum suum vocat mandatum; sicque propriissime et ad litteram: *Oblatus est, quia ipse voluit*. Is. 53. Ita D. ANSELM. postea cit., PETAVIUS, ALBERT., PALUD., LORCA aliique apud PLATELIUM. Cum quibus

413. Dico. Christus non accepit præceptum rigorosum, obligans in conscientia et moraliter, obeundi mortem.

Prob. I. Ex SCRIPTURA. Joan. 10. 17. inquit Christus: *Propterea me diligit Pater; quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me; sed ego pono eam a me ipso, et potestatem habeo ponendi eam: et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre meo.* In his verbis, 1°. cum se habere dicit potestatem ponendi animam suam; ex proprietate nominis intelligi debet, utriusque amplectendi (subeundæ mortis, et omissionis ejus) fuisse ei optionem liberam, non unius duntaxat. Et vero ridiculum foret, si, qui ligatus detinetur in carcere, dicat, se potestatem habere manendi in carcere. 2°. Debet intelligi respectu utrius-

que optio libera proxime, immediate et formaliter; hoc enim rursus vox potestas, sensu proprio et obvio sumpta, exigit; certe ligatus impedimento matrimonii, licet alias dispensabili, nulla proprietate diceret: potestatem habeo ineundi matrimonii, vel non; quia, stante adhuc et nondum sublato per dispensationem impedimento, non habet potestatem, seu libertatem moralem ineundi matrimonii, sed solum petendæ dispensationis; idem est de eo, qui voto constrictus est; ergo Christus hic loquitur de libertate indifferentiæ proxime expedita, ita ut fuerit liber circa mortem ipsam immediate, proxime, et formaliter; non mediate tantum, media scilicet impetratione revocationis, aut dispensationis præcepti. Ac proinde illa addita: *Hoc mandatum accepi*, non possunt indicare præceptum rigorosum, sed in sensu latiori, quo etiam sæpe in Scriptura sumitur. Plura ex solutione objectionum, quantum ad Scripturam, colliges.

414. Prob. II. Ex PATRIBUS strictum in Christo præceptum expresse negantibus. Inter quos S. CYRILLUS ALEXANDRIN. L. 10. in Joan. (opp. t. 4. p. 882. C.) tam hoc de morte perferenda, quam alia, quæ præcepta nominantur, proprie fuisse præcepta negat; sed quæ in mente, arcanoque consilio Patris esse sciret, tanquam mandata sibi forent, sponte sua executum fuisse: *Quandoquidem, ait, ista sustinuit; Deus ipsum superexaltavit. Igitur habes in voluntaria subjectione paternorum consiliorum executionem, quæ et mandatorum loco apud se esse, in ea, quam ad illum habuit, oratione Filii asserit. Nam cum, utpote Verbum, consilia Patris intelligeret, et genitoris sui profunda scrutaretur, quod huic visum est, reipsa præstat, et loco præcepti habet.*

S. CHRYSOST. constanter præceptum negat. Homil. 60. in Joan. n. 2. (opp. t. 8. p. 354. D.), quod mandatum moriendi a Patre Christus accepisse dicitur, interpretatur sic, ut sit, *placere illi; quod ego facio*, etc. subinde n. 3. (ibid. p. 353. A.) negat absolute præceptum fuisse: *Nam si, inquit, præcepto fuisset opus; quid attinebat illum dicere, a me ipso pono? Quippe, qui a se ipso ponit, nihil habet opus præcepto.* Hom. 59. n. 3. porro et 75. n. 4. rursus negat præceptum obligans, et dicit vocari præceptum humano more.

S. AMBROSIIUS de Fide L. 4. c. 10. n. 121. *Sicut potestatis suæ esse significat ponere animam et liberæ voluntatis: ita etiam quod secundum mandatum deposuit Patris, suæ ac paternæ voluntatis significat unitatem.*

EUTHYMIUS in Joan. 10. 18. *Nihil aliud ostendit Patris præceptum, quam solam conformitatem (ὁμόνοια) ad Patrem: hujusmodi siquidem dispensatoria sunt propter auditorum imbecillitatem.*

DIDYMIUS Alexandrinus de Trinit. L. 3. c. 21. p. 397. *Mortem eo modo quo ipse novit et voluit, gustavit in carne... alioquin aliqua etiam Patri impotentia tribueretur ob ea verba, si possibile est; et timor, qui reipsa nullus est, Filii arguetur propter illud, transeat; et involuntaria videbitur ejus in crucem ascensio, quæ ex illius benignitate in homines, liberaque ipsiusmet voluntate profecta est... et mendax invenietur... Dominus qui ait: Ego pono animam meam, etc.*

S. AUGUSTINUS serm. 5. n. 3. *Quid enim illi (Christo) opus erat tanta pati, cui licebat et non pati? Et de Trinit. L. 4. c. 13. n. 16. Demonstravit spi-*

ritus Mediatoris, quam nulla poena peccati usque ad mortem carnis accesserit, quia non eam deseruit invitus; sed quia voluit, quando voluit, quomodo voluit.

S. ANSELMUS medit. 4^a. de Redempt. gener. humani. *Non illi homini Pater ut moreretur cogendo praecepit, sed ille, quod Patri placitum et hominibus profuturum intellexit, hoc sponte fecit. Et infra. Sic itaque Patri liberam obedientiam exhibuit, cum hoc, quod Patri placitum scivit, sponte facere voluit. Denique quoniam Pater illi hanc voluntatem bonam dedit, quamvis liberam; non immerito dicitur, quia eam velut praeceptum Patris accepit.* At L. 1. Cur Deus homo. c. 9. rem a capite exponit, illud: *Non sicut ego volo, sed sicut tu, ita interpretans: Quia humanum genus restaurari volebat Pater, nisi faceret homo tam magnum aliquid, sicut erat mors illa... idcirco dicit Filius, illum velle suam mortem; quam ipse maluit pati, quam ut genus humanum non salvaretur... Sic ergo voluit Deus Pater mortem Filii, quia non aliter voluit mundum salvare, nisi homo tam magnum aliquid faceret, ut jam dici. Quod Filio volenti salutem hominum tantumdem valuit, quantum, si illi mori praeceperet. Unde ille, sicut mandatum dedit illi Pater, in sensu declarato, sic fecit: et calicem, quem dedit ei Pater, bibit obediens usque ad mortem.* En quomodo S. ANSELM. explicet mandatum, scilicet, diligenti Patrem et nos Filio, solius paternae voluntatis placitum fuisse, quasi praecepisset. Sic cum ANSELMO fere Christi charitati redemptionem nostram tribuit Doctor Angelicus L. 4. contra Gent. cap. 33. ad 15. et 16. et in Joan. c. 14. lect. 8. aliique apud PETAVIUM L. 9. c. 8. et R. P. Nicolaum Raye S. J. in Thesibus Theolog. contra rigorosum Christi praeceptum de morte subeunda, Th. 3^a. et seqq. (Zaccar. Thesaur. Theolog. t. 9. p. 704.).

415. *Prob. III. RATIONE.* 1°. Non est asserendum in Christo praeceptum positivum rigorosum sine firmo et claro fundamento; tale autem non afferitur, ut patebit solutione objectionum. 2°. Magis consonum erat amoris Patris erga Christum filium naturalem, et scientiae de ejus promptitudine ad exequendum omne Patris placitum: item dignitati Filii, Patris sui diligentissimi, quod divinum beneplacitum ei insinuaretur solummodo, citra praeceptum rigorosum obligans in conscientia. Cui enim bono aut fini Pater imponeret Filio praeceptum strictum, illum in conscientia obligans, qui omnis culpae erat incapax, et ad exequendam Patris voluntatem, alio incitamento non egebat, quam illam nosse? An ut Filium in obedientia exerceret, ut propterea sibi meritum compararet? sed qui exerceret, cum Filius, etiam ante praeceptum, implendae voluntatis paternae esset studiosissimus? aut num minus obediens dicitur filius moriger, qui sponte sua voluntatem implet patris: ac propterea minus laude et praemio dignus, quam qui praecepto ad hoc compellitur?

416. *Obj. I.* Christum de subeunda morte praeceptum habuisse, passim Scriptura refert. Joan. 15. 10. *Si praecepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea: sicut et ego Patris mei praecepta servavi.* Et 10. 17. *Hoc mandatum accepi a Patre.* Ibid. 14. 31. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio;* ergo. *Conf. 1.* Si Christus non habuisset de morte subeunda praeceptum rigorosum, non fuisset vere obediens: sed hoc videtur adversarium S. Scripturae, ad Philipp. 2. 8. *Humiliavit semetipsum, factus obediens*

usque ad mortem; mortem autem crucis. Ad Hebr. 5. *Didicit ex his quae passus est obedientiam.* Tum Patribus qui passim Christi obedientiam commendant. *Conf. 2.* Ad Rom. 5. obedientia Christi opponitur inobedientiae Adami: *Sicut per obedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi; ita per unius obediendum justi constituuntur multi;* ergo sicut Adam habuit praeceptum rigorosum, ita et Christus.

R. D. *Ant.* Scriptura refert Christum habuisse praeceptum strictum, obligans in conscientia N. praeceptum in sensu latiori, ut supra explicatum C. Sic enim hic sumere praeceptum, nos monet Scriptura ipsa et Patres citt. in prob. *Concl.* Quae inde confirmantur, quod, phrasi Scripturae, nomine praecepti et mandati, non semper veniat praeceptum rigorosum. Exempla sunt plurima. Sic Matth. 19. Moyses dicitur praecepisse libellum repudii; at certum est, hic non intelligi praeceptum obligans. Matth. 15. Christus praecepit turbae, ut discumberent. Marc. 7. 36. *Praecepit illis, ne cui dicerent.* Quanto autem eis praeceperat, tanto magis plus praedicabant. Sed in neutro praeceptum strictum fuit. Sic 3. Reg. 17. 9. ait Deus ad Eliam: *Surge, et vade in Sareptha Sidoniorum, et manebis ibi: praecepi enim ibi mulieri viduae, ut pascat te.* Ubi non intelligendum est praeceptum obligans; sed inspiratio divina, quam libere sequeretur mulier. Praeterea Christus mandatum sibi a Patre datum extendit ad plurima, aut etiam omnia sua dicta et facta, Joan. 12. 49. et Joan. 14. cit. locutio illa Christi generalis est; nec tamen omnia ista Christo mandata fuerunt praecepto rigoroso, ut fatentur ipsi adversarii; sed vocat illa mandatum, quia videbat placere Patri: *Ego, quae placita sunt ei, facio semper.* Denique Joan. 14. cit. dicens: *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio;* satis indicat, quod ita faciat, quia diligit Patrem; nec proin praeceptum rigorosum se habere. Non est igitur, quod vocem praeceptum, mandatum adeo urgeant adversarii.

Ad Conf. 1^{am}. R. N. *seq.* Nam Doctor Angelicus 2. 2. q. 104. a. 2. de obedientia, ut est virtus specialis, docet: *Tanto videtur obedientia promptior, quanto expressum praeceptum obediendo praevenerit, voluntate superioris intellecta.* Deinde hanc obedientiam, dum homo obedit non obligatus, perfectam pronuntiat: *Sic ergo, inquit, potest triplex obedientia distingui: una sufficiens ad salutem, quae scilicet obedit in his ad quae obligatur: alia perfecta, quae obedit in omnibus licitis; et alia indiscreta, quae etiam in illicitis.* Et paulo ante illam obedientiam, dum quis non obligatur, vocat *cumulum perfectionis.* Unde et hanc perfectionem obedientiae voluit S. IGNATIUS, fundator Societatis, esse aedificii spiritualis fundamentum; e contra obedientiam, quae non nisi praecepto movetur, vix dignam obedientiae nomine censet. Et ratio a priori est; quia ad obedientiam plus non requiritur, quam quod, cognita superioris voluntate, ponatur opus, quia illi gratum est; nam specialis honestas obedientiae consistit in reverentia exhibita voluntati superioris: quae eo major est, quo minus est coacta praecepto. Igitur Christus non tantum vere, sed et perfecte obediens fuit subeundo mortem, citra expressum hujus praeceptum. Hinc

Ad Conf. 2^{am}. R. 1°. N. *Cons.* Praeterquam enim quod comparisonem illam ab Apostolo institutam, aliunde constet, non quoad omnia perfectam esse, et adaequatam; potest, ex dictis, opponi obedientia Christi inobedi-

tiæ Adami, etsi præceptum obligans Christus non habuerit. Imo sic magis opponitur; nam quanto major erat inobedientia Adami, quod, habito præcepto riguroso, sub tam gravi comminatione mortis non obedierit; tanto perfectior contra erat Christi obedientia, qui usque adeo, quin positivum præceptum exspectaret, cognito solo paternæ voluntatis placito, se illi et morti subiecit. Et vero si adversarii contendere velint comparationem Apostoli esse, quoad præceptum utrique datum, perfectam,

R. 2°. *et retorq.* Ergo et sicut Adamus habuit præceptum obligans sub gravi culpa, et comminatione odii divini, etc., etiam tale habuit Christus: sed hoc nolunt patienter ferre adversarii; neque etiam possunt. Item: ergo sicut præceptum Adamo datum non dependebat ab hujus acceptatione libera, et petenda dispensatione, si vellet; ita nec præceptum Christi dependisset; ac proinde necessario, non libere, ullo modo mortuus est.

417. *Obj. II.* Christus homo est capax præcepti rigurosi; ergo nihil vetat asserere, ipsum tale habuisse. *Prob. Ant. 1°.* Angeli et Beati, licet ob visionem beatificam impeccabiles sint, talis præcepti capaces sunt; ergo etiam Christus. 2°. Christus, qua homo, erat Dei servus: sed servus potest obligari a Domino præcepto riguroso. 3°. Voluntas humana Christi non erat essentialiter beata; nec proin recta, sive ipsa recitudo; ergo dirigi poterat tali præcepto, tanquam regula.

R. 1°. *T. Ant. N. Cons.* Licet enim permittatur, absolute fuisse capacem talis præcepti; de facto tamen tale non habuit juxta rationes Concl. Sed

R. 2°. *D. Ant.* Erat capax præcepti obligantis in conscientia, sub culpa, comminatione odii divini, etc. *N. obligantis instar præceptorum naturalium C.* Obligari Christum præceptis naturalibus, nihil aliud est, quam eum ex necessitate metaphysica teneri ad servanda ea, non secus ac Deus tenetur ad amandum se ipsum, et sicut Beati amant necessario Deum, et divina servant mandata. Sed hinc fit, quod Christus observando præcepta naturalia nihil potuerat mereri quoad substantiam operis præcepti; sed solum quoad circumstantias non præceptas; quia, etsi circa præcepta naturalia, quoad substantiam eorum servanda, necessitatem haberet; libertatem tamen reliquit circa implenda illa quoad certas circumstantias. At respectu mortis perfectam libertatem habuit quoad substantiam, et meritis est morte ipsa, quoad hujus substantiam; ergo circa illam non habuit præceptum obligans ad instar præceptorum naturalium.

Alterius vero præcepti, quo obligaretur in conscientia, sub culpa, et comminatione, incapax fuit; quia ob impeccabilitatem nullius erat culpæ capax; ergo frustra illi tale præceptum daretur. Hoc præceptum haberet hunc tendendi modum: si per impossibile præceptum violaverit, culpæ reus erit per impossibile; sed præceptum hujusmodi, utpote prorsus otiosum, Deo inconveniens est.

Ad prob. 1^{am}. R. *N. Ant.* Si intelligas præceptum importans obligationem in conscientia, et sub comminatione. Sed angeli, utpote impeccabiles, dirigi tantum a divina voluntate possunt ad aliquid *necessario* præstandum; sicut diriguntur a præceptis naturalibus ad præstanda alia.

Ad prob. 2^{am}. R. 1°. *D. Ant.* Est servus servitute strictè dicta *N.* latius sumpta *C.* Servus in toto suo rigore acceptus importat 1. quod non sit sui

juris, sed alterius; 2. dicit inferioritatem personæ respectu personæ alterius, cujus est servus; 3. quod non communicet in bonis et honore cum domino, nec habeat ad hæreditatem jus: at Christus semper est persona æqualis Deo, et Christus qua homo communicat in bonis cum Deo; habet jus ad hæreditatem; ergo non est servus strictè dictus, ac merito titulum *servi*, scilicet strictè dicti, damnarunt in *Felice* et *Elipando* Patres Francofordienses cum *ADRIANO* Papa. Potest tamen dici servus latiori sensu a servitute naturali, qua omnis creatura subjecta est Deo; Christus enim secundum humanitatem creatura est, sicque solum servus Dei, sive subjectus, et obediens Deo. At hoc permisso,

R. 2°. *T. A. N. Cons.* Ad rationem enim servi sufficit; quod Dominus possit ab eo, quod libuerit, consequi: vel obligando illum in conscientia, si sit peccabilis, vel necessitando metaphysice, si, ut in casu nostro, sit impeccabilis.

Ad prob. 3^{am}. R. *C. A. D. Cons.* Ergo potest ita dirigi, ut præcisa ab unione cum Verbo *C.* ut jam Verbo unita *N.* Cum enim, supposita unione cum Verbo, ab hoc dirigatur, ut dictum toto Articulo 2., sitque absolute impeccabilis; ad quid imponetur præceptum, obligans in conscientia, ut ab eo dirigatur ceu regula?

ARTICULUS IV.

DE SANCTITATE HUMANITATIS CHRISTI; GRATIA, ALIISQUE SUPERNATURALIBUS DONIS.

418. *Nota I.* Primarium Christi hominis decus et ornamentum in sanctitate et gratia consistit. Sanctitas una est imperfecta, quæ convenit rebus etiam inanims; ut templis, vasis, vestibus, cæterisque rebus divino cultui dicatis, juxta illud *Levit. 12. Omne sanctum* (h. e. Deo dicatum) *non tanget.* Et *Ps. 94. Domum tuam decet sanctitudo*: consistitque in extrinseca tantum denominatione a voluntate dicantis et ordinantis rem ad cultum divinum: et derivat in rem consecratam, passivam quamdam exigentiam honoris et venerationis.

Altera est perfecta et vera, soliusque naturæ intellectualis propria, interna et supernaturalis. Hæc, a priori spectata, est *perfectio morum in actu et habitu: excludens peccatum, reddensque subjectum recte dispositum ad omne, quod rectum et honestum est, operandum.* Duo enim hæc sunt de primo et explicito sanctitatis conceptu: primum, ut sit forma ipsa spiritualis munditiei, a sorde peccati; ut inquit *Dionys. de Divin. Nominib. c. 12. Sanctitas est omni scelere libera, perfecta que, et penitus incoquinata munditia.* Secundum, ut sit honeste operativa; est enim sanctitas quædam animi sanitas; proinde sicut perfecta corporis sanitas corpus non tantum formaliter constituit in certa humorum temperie, sed et expeditum reddit ad exercenda munia animanti salubria; ita proportionaliter primo et per se sanctitas animi hunc mundum constituit a peccati labe, simulque expeditum reddit ad honeste, et conformiter legi æternæ, operandum. Geminum hoc sanctitatis munus expressit *S. Joan. ep. 1. c. 3. Omnis, qui natus est ex Deo* (vel sanctitate increata, vel creata per gratiam habitualement, quæ est forma rege-